

Het Westen kijkt uit naar het einde van de oorlog, Poetin niet

RUSLAND Poetin heeft veel minder behoefte aan een overwinning in de oorlog tegen Oekraïne dan aan de voortzetting van die oorlog, schrijft Vladislav Inozemtsev. De enige uitweg is een einde maken aan Poetin.

Vladislav Inozemtsev
Hoogleraar internationale economie, directeur van het Centrum voor postindustriële studies in Moskou en speciaal adviseur van het Middle East Media Research Institute (Memri) in Washington.

Er was eens een man die we misschien een Russische oligarch konden noemen, totdat de Europese Unie opdracht gaf dat woord te vervangen door 'invloedrijke Russische ondernemer'. Hij dacht aan een bijeenkomst met naaste medewerkers van Poetin die hij in 2003 had bijgewoond. In een poging hun economisch advies te geven, zei hij: 'Het lijkt me dat uw team hier al tamelijk lang zit ...' Hij werd meteen gecorrigeerd: 'Dat is niet zo. Wij zitten hier voor altijd.'

Als we de prestaties van Poetins Rusland bezien, lijken ze op het ogenblik niet erg indrukwekkend. Maar deze inschatting geldt alleen als we oordelen uit een verwesterd rationeel gezichtspunt en ons richten op economische groei, kwaliteit van leven, technologische ontwikkelingen, of de zachte macht van het land.

Zo denken mensen die vinden dat de machthebbers van de moderne staat bestuurders zijn die verantwoording aan de burgers afleggen. Maar in Rusland besturen Poetin en de zijnen het land niet – ze bezitten het. Daarom wil ik beklemtonen dat ze ook geen eindspel hebben, want ze zien geen einde waardoor hun overheersing ooit zou kunnen ophouden.

Poetins hoofddoel, vanaf zijn begintijd in het Kremlin tot nu, was altijd de bestendiging van de bevelvoerende macht die hij over Rusland bezit. De methoden zijn vaak veranderd, maar het doel bleef intact.

In de beginjaren kocht Poetin simpelweg de trouw van zijn onderdanen – rijk en arm – door de Russische economie te laten groeien. Hij deed dat nadat hij de Tsjetsjeense opstand had gepacificeerd en daarmee de duurzaamheid van het land had gewaarborgd. In die tijd stelde hij zijn team

samen en consolideerde hij de macht van zijn oud-KGB-makkers.

De volgende stap was de vorming van het beeld van Rusland als wereldmacht waarop de burgers ook trots mochten zijn als de economische groei ten einde kwam. En zo volgden de interventie in Georgië in 2008 en die op de Krim en in de Donbass in 2014. Telkens probeerde Poetin meer rijkdommen uit het land te persen, om zijn bende tevreden te stellen.

Hij had de economie mee. Het jaarlijkse handelsoverschot van Rusland steeg tot een record van 332,4 miljard dollar in 2022. In 2023 daalden de cijfers ingrijpend, maar de Russische

Poetin wil zo laat mogelijk sterven in zijn huidige positie, en hij slaagt daar nu al 24 jaar in. Elk nieuw jaar heerst hij over een onderdaniger en zwijgzamer volk

overheid heeft ook ruim 40 miljard dollar aan bezittingen van westerse investeerders in beslag genomen en die overgedragen aan Poetin-getrouwen. En nu kijken ze ernaar uit om de superrijke liberale Russen te beroven.

Toen Poetin enkele jaren geleden de grondwet zo wijzigde dat hij nu tot 2036 – dus tot zijn 84ste – mag regeren, werd de hoofdzaak voor het Kremlin om die mensen te onderdrukken die het nu wel genoeg vonden. Eind 2020 voorspelde ik dat het derde decennium van Poetin in het

Kremlin op 'terreur en zuiver autoritarisme' zou berusten. Daartoe moesten de dissidenten tot 'volksvijanden' worden verklaard, moest het land als een legerkamp worden bestuurd en moesten de wetten alleen de wil van Poetin en niets anders weerspiegelen. De noodtoestand werd voor de komende jaren als enige mogelijkheid gezien.

Religieuze ideologie

In dat opzicht mag de oorlog in Oekraïne niet als bron van crisis voor het bewind worden gezien, zoals de Russische emigranten-'oppositie' meent. Integendeel, de oorlog lijkt een blijvend excuus en een permanente rechtvaardiging voor de noodtoestand waar Poetin sterk aan hecht. Dankzij deze oorlog kan het Kremlin zijn tegenstanders het zwijgen opleggen, de bevolking voor militaire dienst mobiliseren, het leger en de militaire industrie vooruithelpen, staatspropaganda ontketenen en zelfs een nieuwe, bijna religieuze ideologie creëren die doet of Rusland het baken van traditie, moraal en moed is waar de wereld met hoop op redding naar moet kijken.

Poetin heeft veel minder behoefte aan een overwinning in de oorlog tegen Oekraïne dan aan de voortzetting van die oorlog zelf. In dat opzicht lijkt hij op Stalin, die zich alleen zorgen om het verloop van de oorlog maakte totdat hij inzag dat de Sovjets na de nederlaag van de nazi's bij Moskou de oorlog konden winnen. Later maakte het gewoon niet meer uit hoeveel miljoenen jonge mensen zouden sneuvelen en hoe lang de oorlog nog zou duren.

In deze tijd handelen de westerse mogendheden rationeel en verant-

21 september in Moskou: een vrouw

woordelijk, terwijl Poetin irrationeel en onverantwoordelijk handelt. Hij twijfelt er niet aan dat de Russen zijn bevelen zullen opvolgen, en dat de economie de rekeningen zal betalen. Hij wil zo laat mogelijk sterven in zijn huidige positie – en hij slaagt daar nu al 24 jaar in en heerst elk nieuw jaar over een onderdaniger en zwijgzamer volk. Bovendien hoopt zijn bende na zijn dood kinderen en kleinkinderen van zijn handlangers aan de macht te brengen – al in 2011 voorspelde ik dat deze jongeren antiwesters en niet verwesterd zouden zijn.

Ik besef hoe politiek incorrect dit misschien lijkt, maar er is maar een minieme kans dat Oekraïne nog bij Poetins leven zijn territoriale integriteit herstelt. Veel waarschijnlijker is dat Rusland de bezette gebieden in handen houdt en dat het Westen Kiev

Orde van Architecten is mee verantwoordelijk voor uitbuiting

Gideon Boie
Docent en onderzoeker faculteit architectuur (KU Leuven).

ARCHITECTUUR De Orde van Architecten mag dan de frustratie over de lage lonen voor stagiairs delen, dat archaische systeem is wel haar bestaansreden.

Een eerlijke uurvergoeding voor stagiair-architecten is een gedeelde verantwoordelijkheid. Dat was de boodschap in een e-mail van de Orde van Architecten die bij alle architecten in Vlaanderen in de bus viel een dag na het opinieartikel van Enver Peeters in deze krant (*DS 28 september*). In het persbericht wordt begrip geuit voor de frustraties over armoedige lonen en schijnzelfstandigheid.

Of stagiair-architecten nu op twee oren kunnen slapen, valt te betwijfelen. Een gedeelde verantwoordelijkheid neemt niet weg dat de Orde Van Architecten het best eerst naar de eigen betrokkenheid kijkt. De armoedige verloning past in een eeuwenoude traditie waarbij de leerling in de leer

gaat bij de meester. De jonge architect verdient misschien wel weinig, maar de werkervaring telt als verloning. Het systeem wordt in de architectuursector ingegeven vanuit het idee dat een stagiair-architect na vijf jaar studie nog veel moet bijleren om volwaardig mee te kunnen draaien in de stiel. Tijdens een stage van twee jaar doet de jonge architect de nodige praktische kennis op die hij ontbeerde in de opleiding. De Orde van Architecten mag dan wel de bezorgdheid over de armoedige lonen delen, het archaische systeem is wel haar bestaansreden.

Bovendien is de verdediging van een eerlijke uurvergoeding gratis als je tegelijk de concurrentie onder architecten aanwakkert. De Orde van Architecten haalde het hek van de dam door de vaste percentages op erelonen op te heffen. Het gevolg is een race naar de bodem voor het binnenhalen van de publieke opdrachten. Architecten verlagen het ereloon, maar compenseren

dat door schaalvoordelen in te zetten, de dienstverlening te verlagen, in te boeten op creativiteit, bij te klussen in het onderwijs en/of te beknipten op de lonen.

Sterarchitecten

Ook de bezorgdheid over de schijnzelfstandigheid is gratis. Een stagiair verdient volgens de minimumlonen van de Orde van Architecten na 1,5 jaar een uurloon van 22,32 euro per uur. Aangezien we spreken over volle maanden werk, komt het maandelijks loon best hoog uit voor een zelfstandige zonder verantwoordelijkheid en weinig beroepskosten. De schijnzelfstandigheid zit ingebakken in de verplichting om minimaal 120 uur per maand bij dezelfde stage-meester te werken, wil dat werk gelden als stage.

Enver Peeters sprak begrijpelijk als een jonge freelance architect die vecht voor een eerlijk loon, maar de eerlijk-

heid gebied te zeggen dat velen meedraaien als vrijwillige gevangene van het systeem. Veel studenten klussen bij op architectenbureaus tegen een schamel loon van 500 euro per maand. Het is een win-winsituatie. Een voorbeeld: schaalmodellen produceren kost handenvol geld, extra handen zijn welgekomen. Studenten proeven van de realiteit, verdienen een centje bij de werkervaring staat goed op het curriculum vitae.

Als het om de *starchitects* gaat, staan jonge architecten in de rij om er

Veel studenten klussen bij op architectenbureaus tegen een schamel loon van 500 euro per maand

checkt haar gsm onder een wervingsaffiche voor dienstplichtigen. © Yuri Kochetov

dwingt om een soort staakt-het-vuren overeen te komen. Maar Rusland zal hoe dan ook in 'oorlog met de wereld' blijven, al kan dat nauwelijks een nieuwe wereldoorlog worden genoemd.

Onbestaand eindspel

Poetins eindspel lijkt duidelijk, maar bestaat domweg niet. De Russische dictator heeft geen doelen meer die hij persoonlijk wil bereiken. Laats citeerde hij een beroemde uitspraak van Eduard Bernstein: 'Het einddoel is mij niets, de beweging alles'. Maar uit onwetendheid schreef hij die uitspraak toe aan Leon Trotski.

Poetin wil gewoon voor altijd de macht behouden over het systeem dat hij heeft geschapen. Ik zou zelfs zeggen dat het voor hem niet zo belangrijk is of Rusland gebied wint of ver-

liest: hij beseft heel goed dat dictaturen in Rusland sterker leken in de tijd dat het land het tegen de hele wereld opnam of bij zijn onderdanen een gevoel aanwakkerde dat de hele wereld tegen hen was, dan in een tijd van vrede en mondialisering. Hij heeft dus meer behoefte aan oorlog dan aan een overwinning.

Hij wil overleven en daartoe is hij bereid miljoenen mensen op te offeren. Het 'enige' probleem dat de wereld met Poetin heeft, is dat hij nu een blijvende oorlog moet voeren om zijn heerschappij te bestendigen, niet alleen tegen zijn eigen volk, maar ook tegen anderen. De conclusie – hoe hopeloos die ook mag lijken – is duidelijk. Poetin heeft geen doelen waar hij naast kan grijpen, dus is hij ook niet te verslaan. Wel kan – en moet – hij simpelweg worden vernietigd.

stage te lopen. Het gaat dan al lang niet meer over vakantiewerk, het is de regel geworden. Een naam van een grote architect op het cv kan een carrière maken. Deze dagen staat de gouden generatie Vlaamse architecten hoog aangeschreven op internationale podia. Daardoor bieden veel buitenlandse studenten en jonge architecten zich aan. De Orde van Architecten heeft helemaal geen vat op deze dynamiek. Als er een stageverslag nodig is, wordt daar een mouw aangepast.

Goedkope werkkrachten

De Orde heeft ook geen vat op de vrijwillige uitbuiting die vanuit de architectuuropleiding georganiseerd wordt. Studenten worden voor de ontwerp opdrachten steeds vaker op sleeptouw genomen door praktijkdocenten. Het gaat dan om een spannend, innovatief project in het bureau van de docent. Noem de constructie gerust een win-win-winsituatie. Stu-

denten doen kennis op in de beroepspraktijk en verdienen studiepunten, het architectenkantoor beschikt over een groep goedkope werkkrachten, de universiteiten pakken uit met hands-on-activiteiten als ideale aanvulling op het schoolse programma.

Uiteindelijk hangt een eerlijke verloning van de stagiair samen met de verloning van de architect. Creativiteit wordt niet zelden slecht beloond, maar gaat in het geval van de architect wel gepaard met zijn hoofdelijke aansprakelijkheid. Beknibbelen op het ereloon van de architect is een gebruikelijk fenomeen in Vlaanderen, terwijl het bij andere vrije beroepen ondenkbaar is. Niemand gaat voor het begin van een consultatie bij een arts eerst afdingen op het uurloon.

De Orde van Architecten kan het goede voorbeeld geven door het gebruik van het ereloon als gunningscriterium in publieke aanbestedingen alvast te verbieden.

column

Ive Marx

Moeten we de Walen uit hun hangmat schudden?

Moeten we de Walen gewoon eens uit hun hangmat schudden? Ooit waren het wittete broeihaarden van economische bedrijvigheid. Vanaf het midden van de 19de eeuw tot het einde van de naoorlogse *trente glorieuses* was er immers een onverzadigbare vraag naar steenkool en staal. Er was werk, er was welvaart. De lonen behoorden tot de hoogste ter wereld.

Ik heb het nu over Waalse gemeenten langs de Sambre en Maas, waar schoorstenen en verroeste pijpleidingen herinneren aan betere tijden. Maar ik zou het evengoed over Buffalo in de staat New York kunnen hebben. Of over Cleveland, de stad waar John D. Rockefeller zich opwerkte tot spreekwoordelijke rijkdom. Of over 'Motown' Detroit.

Ook die streken waren ooit florissant. Nu hebben hele buurten veel weg van oorlogszones. Ruïnes, kapotte ruiten, wrakken, veel vuilnis op straat. Er is geen werk. De tewerkstellingsgraad in Buffalo bedraagt 59,7 procent. Klinkt bekend?

Er is natuurlijk één groot verschil. Het is er niet prettig toeven in wat sommigen hier wel eens graag de hangmat van de sociale zekerheid noemen. Die is er namelijk niet. Er bestaat in de VS wel een werkloosheidsverzekering, maar erg generoos is die niet. Onbepaalde duurtijd van uitkeringen, vergeet dat maar helemaal. Veel mensen hebben gewoon geen enkele uitkering. In het beste geval krijgen ze voedselbonnen.

Er is armoede, er is geweld. De levensverwachting ligt ver beneden het Amerikaanse gemiddelde.

Wat is nu het punt? We gaan het economisch zielzogende Wallonië vermoedelijk niet reanimeren door simpelweg de knip te zetten in de sociale uitkeringen.

Begrijp me niet verkeerd, de werkloosheid moet worden hervormd. De onbepaalde duurtijd van de werkloosheidsuitkeringen moet op de schop. Niet omdat het een wonderoplossing zou zijn voor de Waalse werkloosheid, maar omdat dat zowat nergens anders ter wereld bestaat. Verhalen over mensen die op pensioen gaan na vele jaren werkloos te zijn geweest, zijn niet goed voor de legitimiteit van een stelsel, hoe uitzonderlijk die ook zijn. Zeker omdat dergelijke verhalen zich onveranderlijk in Wallonië lijken af te spelen. Hou zo maar eens de draagkracht voor een federale sociale zekerheid in stand.

Sommigen gaan zelfs zover te stellen dat er zoiets als een cultuur van afhankelijkheid bestaat in Wallonië. Het is een controversieel vraagstuk onder sociale wetenschappers, maar er bestaat best wel evidentie dat jonge mensen die opgroeien in een buurt waar veel mensen van een uitkering leven, zelf meer kans hebben dat later te doen. Een onbepaalde

duurtijd is dan geen goed signaal, om het zacht uit te drukken.

Idem voor de langdurige ziekte. Die stijgt overal in België. Maar een provincie als Henegouwen heeft dubbel zoveel langdurig zieken in verhouding tot de werkende bevolking als de naburige provincies Oost- en West-Vlaanderen. Globaal zijn er in het Waalse Gewest de helft meer langdurig zieken dan in Vlaanderen. Ook dat is niet gezond.

Hervormen is een must, maar het is twijfelachtig dat stevig het mes zetten in de sociale zekerheid, Wallonië een kickstart zal geven.

In dat opzicht is de vergelijking met de VS, maar ook met vele andere landen leerrijk. Je zou ook naar de Britse Midlands, Zuid-Wales of het Ruhrgebied kunnen kijken. Het zijn

allemaal oude industriegebieden die nog altijd te kampen hebben met achterstand, alle inspanningen ten spijt. De vergelijking met de Amerikaanse Rust Belt is treffend, omdat die laat zien wat er gebeurt als je geen noemenswaardig sociaal vangnet hebt. Dat verricht geen economische wonderen. Integen-

deel, het creëert een zodanige achterstelling, marginaliteit en verval dat die regio's die het al moeilijk hebben, volstrekt onaantrekkelijk worden voor investeerders en start-ups. Het is niet gezellig rondwandelen in Buffalo. Mensen met talent en ambitie zijn al lang vertrokken.

Wat wel waar is: er is daar meer mobiliteit. Steden zoals Buffalo, Detroit of Cleveland zijn grotendeels leeggelopen. Dat doen Amerikanen dus wel, verhuizen naar waar werk is. De bevolking van Henegouwen is veeleer toe- dan afgenomen, hoewel trager dan elders. De neiging om te verhuizen of te pendelen naar plaatsen waar er wel werk is, is notoir laag. Misschien omdat een uitkering een betere optie is. Misschien omdat er ook andere barrières zijn, zoals taal en vervoer.

Kortom, drastisch het mes zetten in de sociale zekerheid is geen panacee om Wallonië te doen heropleven. Een te botte bijl zou net de kansen op herstel kunnen hypothekeren. Je bouwt geen sociaal paradijs op een economisch kerkhof, wordt wel eens gezegd, maar het omgekeerde is allicht ook waar.

Helaas laat Wallonië veel kansen liggen. Gefaalde economische recepten worden er eindeloos gerecycled, lijkt het wel. Men lijkt er dol op geld pompen in de overheid en (prestige)projecten met dubieuze rendementen. Als het sociaal weefsel er al in stand is gehouden door de federale solidariteit, wordt het wel eens tijd om daarop te bouwen in plaats van erop te teren.

Ive Marx is hoogleraar (UAntwerpen) in de opleiding sociaal-economische wetenschappen. Zijn column verschijnt tweewekelijks op dinsdag.